

RES POLITICAE
T. X

RADA NAUKOWA

Przewodniczący

prof. dr hab. Janusz ZUZIAK – Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza
w Częstochowie

Przedstawiciele Instytutu Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Humanistyczno-
-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie:

prof. dr hab. Andrzej CIUPIŃSKI; prof. dr hab. Zdzisław CUTTER; prof. dr hab. Henryk
ĆWIEK; prof. dr hab. Jerzy KAJETANOWICZ; dr hab. Andrzej KRZAK, prof. UJD; dr hab.
Jerzy MIZGALSKI, prof. UJD; dr hab. Ryszard NIEDŹWIECKI, prof. UJD; dr hab. Adam
ROSÓŁ, prof. UJD; dr hab. Andrzej TARNOPOLSKI, prof. UJD

Przedstawiciele zewnętrznych jednostek:

prof. dr hab. Dariusz KOZERAWSKI – Uniwersytet Jagielloński;
prof. dr hab. Kazimierz ŁASTAWSKI – Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu
prof. dr hab. Jerzy MAROŃ – Uniwersytet Wrocławski
prof. dr hab. Grzegorz OSTASZ – Politechnika Rzeszowska
doc. et doc. PhDr František ŠKVRNDA CSc. – Uniwersytet Ekonomiczny w Bratysławie
prof. dr hab. Arkadiusz ŻUKOWSKI – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

LISTA RECENZENTÓW

prof. dr hab. Andrzej ZAPAŁOWSKI – Uniwersytet Rzeszowski
prof. dr hab. Stanisław JACZYŃSKI – Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
prof. dr hab. Jerzy JUCHNOWSKI – Uniwersytet Wrocławski
prof. dr hab. Andrzej ANTOSZEWSKI – Uniwersytet Wrocławski
prof. dr hab. Bruno DRWĘSKI – Paryski Instytut Języków i Kultur Wschodnich (INALCO)
prof. dr hab. Andrzej MISIUK – Uniwersytet Warszawski
dr hab. Andrzej BONUSIAK, prof. UR – Uniwersytet Rzeszowski
dr hab. Jarosław PIĄTEK, prof. US – Uniwersytet Szczeciński
dr hab. Andrzej SEPKOWSKI, prof. UŁ – Uniwersytet Łódzki
dr hab. Sławomir ZALEWSKI, prof. UP – Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji
Narodowej w Krakowie
dr hab. Zbigniew KARPUS, prof. UMK – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
dr hab. Karolina J. HELNARSKA – Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana
Długosza w Częstochowie
dr hab. Zbigniew SIEMIĄTKOWSKI – Uniwersytet Warszawski
dr hab. Andrzej DUBICKI – Uniwersytet Łódzki
dr hab. Jerzy GRZYBOWSKI – Uniwersytet Warszawski
dr hab. Ihor KRYWOSZEJA – Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. Pawła Tyczyny
w Humanii
dr hab. Agnieszka LEGUCKA – Akademia Biznesu i Finansów Vistula

Nadesłane do redakcji artykuły są oceniane anonimowo przez dwóch Recenzentów

UNIwersytet HUMANISTYCZNO-PRZYRODNICZY IM. JANA DŁUGOSZA
W CZĘSTOCHOWIE

RES POLITICAE

TOM X

Częstochowa 2018

Redaktor Naczelna

dr Anna ZASUŃ – Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza
w Częstochowie, Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa

Zastępca Redaktora Naczelnego

dr Leszek SYKULSKI – Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza
w Częstochowie, Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa

Sekretarz

dr Dariusz GREGORCZYK – Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza
w Częstochowie, Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa

Redaktorzy tematyczni w zakresie historii i nauk o bezpieczeństwie

dr Mariusz CIEŚLA; dr Dariusz GREGORCZYK; dr Julita MIROWSKA; dr Leszek
SYKULSKI; dr Malwina SIEWIER

Redaktorzy tematyczni w zakresie nauk o polityce

dr Małgorzata SOJA; dr Bethuel MATSILI; dr Jerzy ZDAŃSKI; dr Małgorzata KUŚ

Redaktorzy tematyczni w zakresie socjologii i psychologii

dr Elżbieta KORNACKA-SKWARA; dr Katarzyna KOWAL; dr Stanisław LENIK; dr Agnieszka
MIKLEWSKA; dr Elżbieta NAPORA; dr Monika STAWIARSKA-LIETZAU; dr Agata
WOŹNIAK-KRAKOWIAN

Redaktor statystyczny

dr Paulina UCIEKLAK-JEŻ

Redaktor Naczelna Wydawnictwa

Paulina PIASECKA

Redakcja techniczna

Piotr GOSPODAREK

Korekta

Andrzej MISZCZAK

Projekt okładki

Anna ZASUŃ

PISMO RECENZOWANE

Pierwotną wersją periodyku jest publikacja papierowa

© Copyright by

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2018

ISSN 2657-3342

Redakcja „Res Polticae”

Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa Wydziału Filologiczno-Historycznego Uniwersytetu
Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie, ul. Zbierskiego 2/4, 42-200
Częstochowa

Kontakt: Anna ZASUŃ, tel. (34) 378-31-39, 509-957-296, e-mail: a.zasun@ujd.edu.pl

Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie
42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8

tel. (34) 378-43-29, faks (34) 378-43-19

www.ujd.edu.pl

e-mail: wydawnictwo@ujd.edu.pl

SPIS TREŚCI

CONTENTS

Wstęp	7
Mariusz CIEŚLA	
Produkcja broni strzeleckiej w Polsce w latach 1921–1939	9
Production of small arms in Poland in the years 1921–1939 (Summary)	22
Jerzy KAJETANOWICZ	
Polskie konstrukcje sprzętu pancernego po 1945 roku	23
Polish structures of armored equipment after 1945 (Summary)	43
Dariusz GREGORCZYK, Dorota FATER	
Zakres działań operacyjno-rozpoznawczych Grupy III i Grupy IIIa Wydziału II Służby Bezpieczeństwa w Katowicach w latach 1957–1975. Zarys problematyki	45
The scope of reconnaissance and operative actions of Katowice Security Service’s Section II, Groups III and IIIa, between 1957 and 1975 (Summary)	64
Łukasz SZYMANKIEWICZ	
Polski system ochrony lotnictwa cywilnego przed aktem bezprawnej ingerencji	67
Polish civil aviation security system against an act of unlawful interference (Summary)	85
Andrzej CIUPIŃSKI, Agata WOŹNIAK-KRAKOWIAN, Jerzy MIZGALSKI	
Polska w relacjach euroatlantyckich	87
Poland in the transatlantic relations (Summary)	103
Ryszard NIEDŹWIECKI	
Strategiczne myślenie o bezpieczeństwie narodowym w pierwszej dekadzie XXI wieku. Nowa scena, nowi aktorzy i nowy repertuar	105
Strategic thinking about national security in the first decade of the 21st century. A new stage, new actors and a new repertoire (Summary)	115
Adrian CHRZUSZCZ	
Siły Zbrojne RP w operacjach wojskowych Unii Europejskiej	117
Polish Armed Forces in the military operations of the European Union (Summary)	136

Mieczysław SPRENGEL, Justyna ESKA-MIKOŁAJEWSKA	
Unijno-australijska współpraca w dziedzinie obrony.	
Przypadek Polski	137
EU-Australian cooperation in the field of defense. The case of Poland (Summary)	155
 Jerzy RYDZ	
Realizacja polityki bezpieczeństwa narodowego przez Straż Graniczną w Strzeżonych Ośrodkach dla Cudzoziemców	157
Implementation of national security policy by a Border Guard in Centres For Foreigners (Summary)	169
 Zdzisław CUTTER	
Struktura narodowościowa społeczeństwa II Rzeczypospolitej w pierwszych latach niepodległego bytu państwowego	171
The national structure of the society of the Second Polish Republic in the first years of independent state existence (Summary)	181
 Justyna WRÓBEL	
Bezpieczeństwo finansowe w zakresie samoobliczenia podatku przez osobę zobowiązaną – odpowiedzialność karnoskarbowa	183
Financial security in the field of tax self-calculation by an obligated person – criminal and fiscal responsibility (Summary)	193

WSTĘP

Koniec I wojny światowej to moment, w którym Polska – po ponad stuletnim okresie zaborów – odzyskuje niepodległość i ponownie ukazuje się na mapie Europy. Niełatwe początki odrodzonego państwa polskiego opierały się na budowaniu wewnętrznej stabilizacji politycznej oraz na poszukiwaniu zewnętrznych sojuszy gwarantujących bezpieczeństwo. O tym, jak kruche były podstawy niepodległej Polski świadczyć może fakt, iż niecałą dekadę później władze wojskowe II Rzeczypospolitej uznały podpisanie traktatów lokarneskich za niedostateczną gwarancję bezpieczeństwa zachodnich granic, a wojnę z Niemcami za kwestię czasu. Rzeczywiście polska polityka dwudziestolecia międzywojennego stanowiła wypadkową stosunków Moskwy początkowo z Francją i Londynem, a następnie z Berlinem. Scena polityki międzynarodowej była więc terenem grząskim i niepewnym. Próbując jednak odbudować państwowość, Polska nie mogła ignorować sojuszy, które miały stanowić gwarancję bezpieczeństwa. Stabilizacja polityczna i pokój w Europie były jednak stawką nie dość wystarczającą ani dla Berlina, ani dla Moskwy. Skutkiem tego było zerwanie porozumień wersalskich przez Niemcy na kilka lat przed wybuchem drugiej wojny światowej. Niepodległość Polski ponownie została zakwestionowana z jednej strony przez Rzeszę Niemiecką, a z drugiej przez ZSRR. O suwerenności państwa polskiego, a przede wszystkim o kształcie powojennych granic, zdecydowali ostatecznie okupanci, a wraz z nimi Stany Zjednoczone i Wielka Brytania. Terytorium państwa polskiego zostało na zawsze zmienione. Straty powojenne obejmowały jednak nie tylko utracone obszary i ludność, objawiały się także w nadwątleniu wiary i siły polskiego społeczeństwa. Polska Ludowa powołana do życia w nowych warunkach politycznych i nowych granicach znalazła się pod wpływem komunizmu. Wolność jednostki i narodu zostały ujarzmione przez totalitarną ideologię. W mozolnym i długotrwałym procesie walki przeciw doktrynie komunistycznej, w całej Europie Środkowo-Wschodniej zachodziły przemiany o fundamentalnym znaczeniu dla przyszłości narodów, w tym także polskiego. Symboliczne, ale i dosłowne zburzenie muru berlińskiego ostatecznie przypieczętowało upadek żelaznej kurtyny, a w dalszych następstwach rozwiązanie Układu Warszawskiego, otwierając

drogę ku nowym możliwościom budowania bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. Wstąpienie Polski do NATO, czy w struktury Unii Europejskiej stworzyły grunt nie tylko dla partycypacji w polityce międzynarodowej, ale przede wszystkim dla budowy stabilnych fundamentów bezpieczeństwa kraju i jego przyszłości.

Po stu latach od momentu odzyskania niepodległości w roku 1918, problem bezpieczeństwa Polski ukazuje się w świetle procesu gwałtownych i dramatycznych przemian politycznych, społecznych i światopoglądowych, jako fundamentalny dla obecnego pokolenia. Świadczą o tym wydarzenia naukowe czy pozaakademickie, w ramach których ta doniosła rocznica stała się kluczowym tematem do refleksji. Ta sama idea przyświeca prezentowanemu X tomowi naszego czasopisma „Res Politicae”, którego ramy teoretyczne obejmują problematykę bezpieczeństwa Polski w XX i XXI wieku – ewolucji bezpieczeństwa w latach 1918–2018. Zapraszamy Państwa do lektury tekstów oraz do dyskusji nad wymiarem i przemianami w obszarze bezpieczeństwa Polski, uznając, iż jest to niezmiernie istotna problematyka, nie tylko historycznie, ale też naukowo.

Od Redakcji